

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОЛЕДЖУ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF FINANCIAL SUPPLY OF PUBLIC SECTOR COLLEGES IN UKRAINE

У статті досліджено сутність фінансової діяльності закладу освіти. Наведено чинники, що впливають на обсяг фінансування закладів освіти. Визначено, що, відповідно до Господарського кодексу України, бюджетне фінансування здійснюється за формою власності закладу. Представлено джерела фінансування коледжу бюджетної сфери відповідно до законодавства України. Проведено практичний аналіз співвідношень фінансування із загального та спеціального фондів бюджету на прикладі коледжу державної власності. Розглянуто структуру доходів і видатків коледжу державної власності.

Ключові слова: коледж, фінансове забезпечення, доходи, видатки, аналіз.

В статье исследована сущность финансовой деятельности учебного заведения. Приведены факторы, влияющие на объем финансирования учебных заведений. Определено, что, в соответствии с Хозяйственным кодексом Украины, бюджетное финансирование осуществляется по форме собственности учреждения. Представлены источники финансирования колледжа бюд-

жетной сферы в соответствии с законодательством Украины. Проведен практический анализ соотношений финансирования из общего и специального фондов бюджета на примере колледжа государственной собственности. Рассмотрена структура доходов и расходов колледжа государственной собственности.

Ключевые слова: колледж, финансовое обеспечение, доходы, расходы, анализ.

The essence of financial activity of the educational institution is investigated. The factors influencing the amount of financing of educational institutions are presented. It is determined that, according to the Commercial Code of Ukraine, budget financing depends on the form of the institution's property. Sources of public sector college financing in accordance with the legislation of Ukraine are presented. The practical analysis of college financing from the general and special budget funds is conducted. The structure of incomes and expenditures of the state property college is analysed.

Key words: college, financial support, income, expenses, analysis.

УДК 378.094.014.543(477)

Шилко І.С.

аспірант кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення закладів вищої освіти України не забезпечується повною мірою бюджетними коштами. Фінансування закладів здійснюється за рахунок державних коштів та коштів фізичних та юридичних осіб. Частина коштів, отриманих із джерел власних надходжень, становить вагомую частину у фінансовому забезпеченні закладів, у зв'язку із чим виникає необхідність аналізу оптимального співвідношення джерел фінансування та формування шляхів його подальшої оптимізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці аналізу фінансового забезпечення закладів вищої освіти присвячено праці вітчизняних науковців, серед яких: Т.В. Рижа, Н.М. Дробот, Н.М. Різник, О.М. Бачинська, В.П. Пилипчук, Я. Мельник та ін. Незважаючи на ґрунтовні напрацювання у цьому напрямі, проблему аналізу обсягу фінансування коледжів бюджетної сфери досліджено недостатньо.

Постановка завдання. Основною метою статті є визначення перспективних шляхів оптимізації власних надходжень закладу освіти на основі проведення аналізу співвідношень джерел фінансування.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні вагоме значення має й розвиток системи освіти. Досвід зарубіжних країн показує, що саме розвиток системи освіти сприяє посиленню

позицій економіки країни та розвитку людського потенціалу.

Однією з характеристик змін, що відбулися в системі освіти в зарубіжних країнах, є перехід від державного до ринкового регулювання зі значним розширенням автономії закладів вищої освіти та мінімізації централізованого впливу держави [1].

Фінансове забезпечення закладів освіти, зокрема коледжів, може розглядатися на макро- та мікрорівні. На макрорівні фінансове забезпечення визначається державою і є методом фінансового механізму, що передбачає вплив на соціально-економічний розвиток країни. На мікрорівні фінансове забезпечення розглядається з точки зору суб'єкта господарських відносин як управління фінансовими джерелами для покриття витрат [2].

Коледж бюджетної сфери є юридичною особою (або має окремі права юридичної особи, якщо коледж входить до структури університету), має власне майно та наділяється основними та обіговими засобами.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», для забезпечення безперебійного функціонування та виконання суспільних функцій, що покладені на коледжі як бюджетні установи, ними може провадитися освітня, господарська, інноваційна, наукова, фінансова діяльність.

Фінансова діяльність здійснюється для залучення і покриття витрат, проте ті заклади, що належать до державної або комунальної власності,

працюють на засадах неприбутковості і фінансуються за кошторисним методом. Цей метод передбачає збалансованість витрат і доходів, але не дає стимулів для підвищення ефективності господарської діяльності.

Фінансове забезпечення передбачає формування системи фондів фінансових ресурсів, що визначені на законодавчому рівні державою, для провадження своєї основної діяльності.

Фінансова діяльність конкретного закладу освіти є набором методів, що застосовуються для фінансового забезпечення з метою досягнення цілей діяльності. З погляду коледжу такими цілями є забезпечення реалізації права на отримання освіти. Важливо, що в сучасних умовах коледжі функціонують у конкурентному середовищі на ринку освітніх послуг і ступінь споживання їхніх послуг прямо впливає на функціонування у довгостроковій перспективі.

На вибір студента впливає широкий перелік чинників, серед яких: рейтинг закладу, наявність актуальних навчальних програм, матеріально-технічна база. Тому фінансова діяльність коледжу не лише відповідає потребам оперативного управління у частині покриття витрат, а й здійснюється для реалізації довгострокових планів. Такими планами є капітальний ремонт, оновлення бібліотечного фонду, оновлення технічної бази та ін.

В Україні фінансування закладів вищої освіти здійснюється за рахунок бюджетного та не бюджетного фінансування. Форми та обсяги фінансування закладу визначаються у законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про державний бюджет України», що ухвалюється на відповідний календарний рік.

Обсяг видатків на освіту залежить від чинників, що визначаються Кабінетом Міністрів України. Серед них:

- фінансові нормативи бюджетного забезпеченості одного студента;
- кількість студентів у закладі вищої освіти;
- необхідна кількість педагогічних ставок на наявне число студентів;
- необхідна матеріально-технічна база;
- обсяг бюджету, з якого здійснюється фінансування.

Бюджетне фінансування здійснюється із джерел відповідно до форми власності закладу: державної або комунальної. Характеристика коледжів відповідно до форми власності розкривається Господарським кодексом України.

Відповідно до ст. 22 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV, коледжі державної власності є суб'єктами державного сектору економіки, що діють на основі лише державної власності, а також суб'єкти, державна частка у статутному капіталі яких перевищує 50% чи становить величину, яка забезпечує державі право

вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів.

Відповідно до ст. 24 Господарського кодексу України, коледжі комунальної власності є суб'єктами державного сектору економіки, що діють на основі лише комунальної власності, а також суб'єкти, у статутному капіталі яких частка комунальної власності перевищує 50% чи становить величину, яка забезпечує органам місцевого самоврядування право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів.

Порядок та джерела фінансування закладів вищої освіти відображено у Законі України «Про вищу освіту» та Бюджетному кодексі України. Форми фінансування коледжів відповідно до чинного законодавства представлено на рис. 1.

Рис. 1 показує, що, крім бюджетних коштів, заклад вищої освіти має додаткові джерела фінансування, які в тому числі можуть бути отримані в результаті ведення власної господарської діяльності. Використання власних надходжень спеціального фонду коледжу чітко регламентоване законодавством, як і використання коштів загального фонду.

Державне замовлення на підготовку фахівців устанавлюється відповідно до Закону України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів». Державне замовлення є інструментом державного регулювання задоволення потреб вітчизняної економіки у кваліфікованих кадрах. Формування замовлення здійснюється на основі середньострокового прогнозу потреби у фахівцях на ринку праці.

Орієнтовна вартість навчання фахівця розраховується відповідно до методики, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики розрахунку орієнтовної середньої вартості підготовки одного кваліфікованого робітника, фахівця, аспіранта, докторанта» № 346 від 20 травня 2013 р.

У статті проведено аналіз доходів Коледжу інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету (КІТІЗ НАУ) міста Києва.

КІТІЗ НАУ є відокремленим структурним підрозділом Національного авіаційного університету та має статус неприбуткової бюджетної установи. Основна мета створення коледжу – підготовка фахівців за освітньо-професійними програмами молодшого спеціаліста та бакалавра.

Фінансування КІТІЗ НАУ забезпечується коштами, отриманими із загального фонду та спеціального фондів бюджету. Співвідношення фінансових надходжень представлено на рис. 2.

Як видно з рис. 2, у період 2013–2016 рр. частка доходів спеціального фонду у загальній сумі дохо-

Рис. 1. Форми фінансування коледжів державної і комунальної власності України

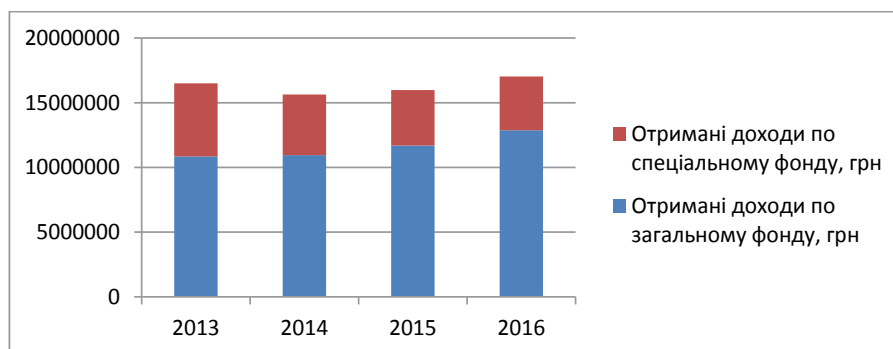

Рис. 2 Співвідношення доходів загального та спеціального фондів КІТІЗ НАУ

дів зменшується. Станом на 2013 р. частка спеціального фонду становила 34%, у 2016 р. – 24%.

Основними групами видатків коледжу є: оплата праці і нарахування на неї; використання товарів і послуг; стипендії. Структуру видатків загального фонду станом на 2016 р. представлено на рис. 3.

Як видно з рис. 3, частина видатків на оплату праці становить 46%, нарахування на оплату праці – 10%, стипендії – 35%, використання товарів і послуг – 10%. Отже, надходження загального фонду безпосередньо покривають найважливіші групи видатків.

До доходів спеціального фонду КІТІЗ НАУ належать:

- плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством (у тому числі плата за послуги, що надаються згідно з основною діяльністю);
- надходження від додаткової (господарської) діяльності; плата за оренду майна; надходження від реалізації майна (крім нерухомого);
- інші джерела власних надходжень (у тому числі благодійні внески, гранти та дарунки).

Рис. 3. Структура видатків загального фонду КІТІЗ НАУ в 2016 р.

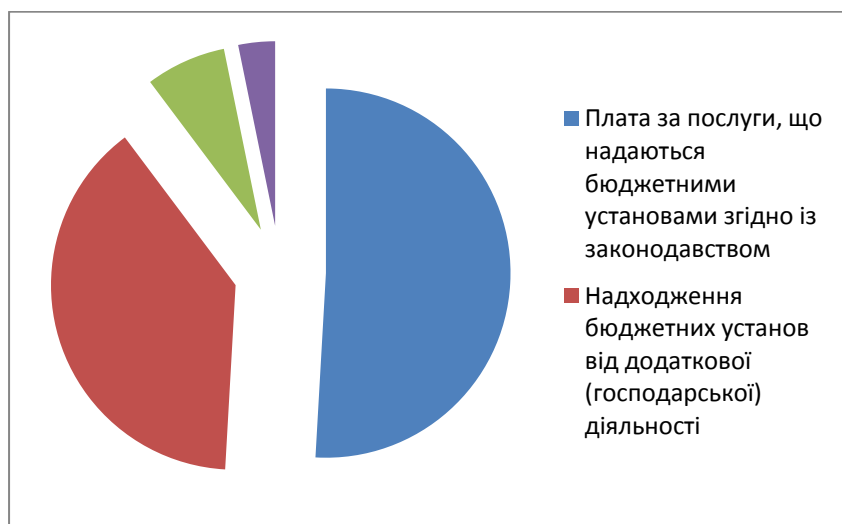

Рис. 4. Структура доходів спеціального фонду КІТІЗ НАУ в 2016 р.

Аналіз показав, що найбільша частка у доходах спеціального фонду належить надходженням від оплати за навчання (плата за послуги, що надаються згідно з основною діяльністю). Структуру доходів у 2016 р. представлено на рис. 4.

З рис. 4 видно, що частина доходів від плати за навчання складає 50,7%, від додаткової господарської діяльності – 38,7%, від здачі в оренду майна – 7%, благодійні внески, гранти та дарунки – 3,2%. Отже, найбільш вагоме джерело надходжень спеціального фонду коледжу – надання платних освітніх послуг для студентів, що навчаються на контрактній основі. Така ситуація зумовлює необхідність пошуку шляхів для залучення студентів за спеціальним фондом у наступні навчальні роки.

Аналіз структури видатків спеціального фонду КІТІЗ НАУ представлено на рис. 5.

Як видно з рис. 5, найвагоміша частина видатків – це оплата праці і нарахування на неї – 46% і 10% відповідно (аналогічно до структури видатків загального фонду). Використання товарів і послуг становить 36% видатків (аналогічний показник за загальним фондом – 10%), інші поточні видатки – 5%, капітальні видатки – 2%. Варто зазначити, що капітальні видатки фінансуються тільки коштами спеціального фонду.

Фінансування закладів освіти коштами фізичних та юридичних осіб є необхідністю у сучасних умовах через неспроможність держави повністю забезпечувати навчальні заклади. Науковцями, що досліджують проблематику фінансування освіти в Україні, визначено, що недостатнє фінансування закладів освіти призведе до погіршення якості освітніх послуг, а останнє, своєю чергою, до зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних фахівців на міжнародному ринку [3].

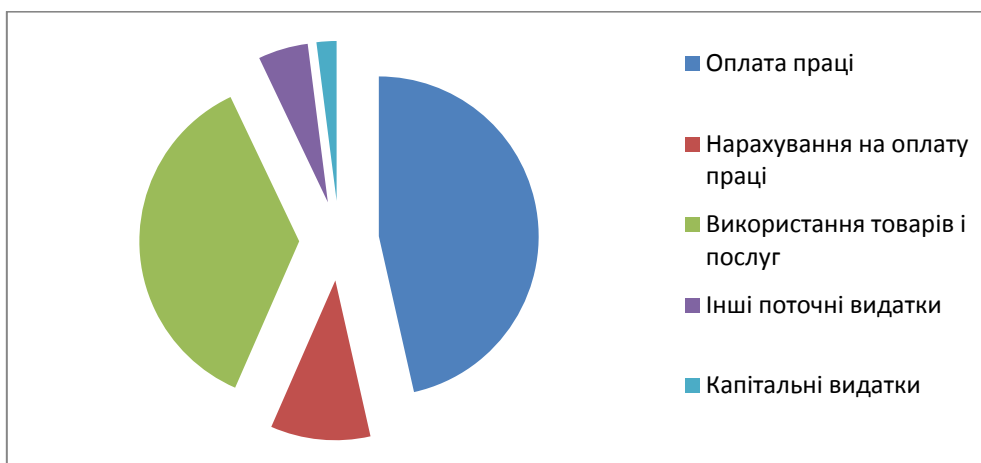

Рис. 5. Структура видатків спеціального фонду КІТІЗ НАУ в 2016 р.

Для підтримки конкурентних позицій та збільшення обсягу власних надходжень коледжу бюджетної сфери необхідно приділяти увагу диверсифікації платних послуг. Це передбачає моніторинг актуальності спеціальностей та навчальних програм до потреб ринку праці; розширення переліку спеціальностей та додаткових платних освітніх послуг (курси, перепідготовка кадрів та ін.); раціональне та ефективне використання навчальних та господарських площ.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, результати проведеного аналізу показали, що стан фінансування КІТІЗ НАУ зазнає як структурних, так і динамічних зрушень. Зокрема, зменшилася частина фінансування зі спеціального фонду бюджету на 10%. Загальна сума всіх надходжень зростала на 3,2%, із них за загальним фондом надходження зросли на 18,6%, а за спеціальним скоротилися на 26,4%. Беручи до уваги офіційний рівень інфляції в Україні [4] (100,5% – 2013 р., 124,9% – 2014 р., 143,3% – 2015 р., 113,3% – 2016 р.), збільшення обсягу надходжень за загальним фондом не є реальним підвищенням фінансування, адже номінально не покриває необхідних видатків з урахуванням зростання цін.

Залишається актуальною негативна тенденція скорочення надходжень за спеціальним фондом, адже саме платні послуги забезпечують коледж необхідними ресурсами для створення додаткових робочих місць, капітальних вкладень.

Перспективою подальших досліджень є пошук методів для аналізу і прогнозування результатів фінансової діяльності коледжів бюджетної сфери України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рижа Т.В. Управління фінансово-господарською діяльністю вищих навчальних закладів: зарубіжний досвід. Вісник Хмельницького національного університету. 2015. № 4. Т. 1. С. 39–42.
2. Дробот Н.М. Напрями удосконалення фінансового забезпечення вищих навчальних закладів в Україні. Інтернаука. Серія «Економічні науки». 2017. № 3 (3). С. 91–96.
3. Різник Н.М., Бачинська О.М. Фінансування вищої освіти в Україні: реалії та перспективи. Економіка. Управління. Інновації. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_1_51.pdf.
4. Индексы споживчих цін / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

REFERENCES:

1. Ryzha T. V. (2015) Upravlinnia finansovo-hospodarskoiu diialnistiu vyshchychk navchalnykh zakladiv: zarubizhnyi dosvid [Financial and economic activities of higher education institutions: foreign experience] Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu, vol. 4, no. 1, pp. 39–42.
2. Drobot N. M. (2017) Napriamy udoskonalennia finansovoho zabezpechennia vyshchychk navchalnykh zakladiv v Ukraini [The way of improvement of the financial providing of higher educational establishments in Ukraine] Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka", vol. 3, no. 3 pp. 91–96.
3. Riznyk N. M., Bachynska O. M. (2013) Finansuvannia vyshchoi osvity v Ukraini: realii ta perspektyvy [Financing higher education in Ukraine: realities and prospects] Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii [Economy. Management. Innovations] (electronic journal) no 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_51
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017) Indeksy spozhyvchychk tsin [Consumer price index] Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo.

ANALYSIS OF FINANCIAL SUPPLY OF PUBLIC SECTOR COLLEGES IN UKRAINE

The essence of financial activity of the educational institution is investigated. Financial activity is conducted to raise funds and cover costs, but those institutions that belong to the state or communal property operate on a nonprofit basis and are funded by the estimated method. This method involves a balance of costs and income but does not provide incentives for improving the efficiency of economic activity.

The financial activity of a particular institution of education is a set of methods used for financial support in order to achieve the objectives of its activity. In terms of college, such goals are to ensure the realization of the right to get an education. It is important that in modern conditions, colleges operate in a competitive environment in the market for educational services, and the degree of consumption of their services directly influences the functioning in a long-term perspective.

The sources of public sector college financing in accordance with the legislation of Ukraine are presented.

The procedure and sources of funding for higher education institutions are reflected in the Law of Ukraine "On Higher Education" and the Budget Code of Ukraine.

In addition to budget funds, the institution of higher education has additional sources of funding, which, can be obtained as a result of its own economic activity.

The practical analysis of college financing from the general and special budget funds is conducted.

The results of the analysis showed that the state of financing of CILU of NAU has both structural and dynamic changes. In particular, a part of financing from the special fund of the budget has decreased by 10%. The total amount of all revenues grew by 3.2%, of which the total revenues grew by 18.6%, and by special reduced by 26.4%.

Considering the official inflation rate in Ukraine, an incensement of revenues from the general fund is not a real increase in funding since it does not nominally cover the necessary expenditures in accordance with rising prices.

The prospects of further research are the search for methods to analyse and forecast the results of colleges' financial activity.